

“>DL JJE ADOE DLGUDOLWLEDF DLE >JJAWL F7LBLEF,
0JE ADOE LODLE F7L07CFF C7L0000 >JJAWLALF.”

“Het geloof is een stok om op te steunen,
niet om anderen mee te slaan.”

(Eliza Laurillard)

1+ 6 * 6024 A.L.

Dankwoord

Speciale dank gaat uit naar onderstaande personen en instanties die een bijdrage hebben gedaan om dit project mede te doen slagen.

Ik ben u daarvoor zeer erkentelijk, zonder uw hulp en steun was dit project niet mogelijk geweest.

Berthoo Lammers

Deze productie is mede tot stand gekomen door:

- 1) Gemeente Súdwest-Fryslân.
- 2) bedrijfsleven.
- 3) eigen bijdrage door de nazaten van het geslacht Huizinga.
- 4) medewerking Historisch Centrum Leeuwarden.

Dankwoord aan de neven en nichten van het geslacht Huizinga die vele inspanningen hebben verricht om historisch materiaal aan te leveren waaronder: foto's, akten, prenten en overige documenten.

Projectteam 'Het geslacht Huizinga'

Pyt Bouwhuis	Kleinkind, zoon van Anna Huizinga, bekend met de <i>Fryske</i> taal, gewoonten en plaatsen en andere Friese entiteiten en gebruiken. Verantwoordelijk voor de algemene procesregie.
Bonnie Huizinga	Kleinkind, zoon van Huite Huizinga, voor het 'ontrafelen' van de teksten, het controleren op feitelijkheden waaronder locaties, data en gebeurtenissen.
Piet Huizinga	Kleinkind, zoon van Lucas Huizinga, voor de voortzetting van het genealogisch onderzoek van zijn vader Lucas Huizinga en de afronding hiervan.
Huub Huizinga	Kleinkind, zoon van Huite Huizinga, toetsing historisch materiaal.
Berthoo Lammers	Kleinkind, zoon van Agatha Huizinga, kroniekschrijver.
Jose Lammers	Kleinkind, dochter van Agatha Huizinga, voor controle op de "Huizinga fietsroute".
Esther Lammers	Dochter van Berthoo Lammers, restaureren en herstellen van beschadigde foto's.
Liesbeth Weijs	Collationiste, eindredactie voor het redigeren van de teksten in stijl en grammatica.

Berthoo Lammers

Het geslacht Huizinga

*...Breekbare
onderdanen van
God...*

De waarheid achter een
onbeschrijfelijk
familiebestaan

2024

© 2024 UITGAVE WWW.DESMAAKVANKORENWIJN.NL

Druk	1 ^{ste} druk
	Berthoo Lammers
Omslagontwerp	Berthoo Lammers
Illustratie omslag	Boerderij 'De Kië', Greonterp/Blauhûs, gezinsportret familie Huizinga (Fryslân)
Redactie	Liesbeth Weijs Taal & Stijl collationering
	Berthoo Lammers
Algemene research	Pyt Bouwhuis
	Bonnie Huizinga
	Huub Huizinga
	Berthoo Lammers
Genealogische research	Piet Huizinga
	Berthoo Lammers
Foto bewerking	Esther Lammers
NUR	400 - Non-fictie vrije tijd/algemeen 402 - Waargebeurde verhalen
Eerder verschenen:	De Smaak van Korenwijn (2016).30-06' Valwind (2017) De Priorij van Christaller (2018) De Smaak van Korenwijn (2020) 'De vergelding' De Smaak van Korenwijn (2022) 'De Bittere Beker' Het geslacht Huizinga (2024) 'Breekbare onderdanen van God'

ISBN 9789465017150
 Gepubliceerd in eigen beheer
 © 2024 Berthoo Lammers
 Ipskamp Printing Enschede

Disclaimer

Behoudens uitzondering door de wet gesteld mag, zonder schriftelijke toestemming van de rechthebbende(n) op het auteursrecht, c.q. de uitgever van deze uitgave door de rechthebbende(n) gemachtigd namens hem (hen) op te treden, niets uit deze uitgave worden veelevoudigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke andere wijze dan ook, hetgeen ook van toepassing is op de gehele of gedeeltelijke bewerking. De uitgever is met uitsluiting van ieder ander gerechtigd de door derden verschuldigde vergoedingen voor kopiëren, als bedoeld in art. 17 lid 2. Auteurswet 1912 en in het KB van 20 juni 1974 (stb, 351) ex. art. 16b., te innen en /of daartoe in en buiten recht op te treden.

Aansprakelijkheid

Ondanks de constante zorg en aandacht die wij besteden aan (de samenstelling van) de inhoud van deze kroniek, kunnen wij niet instaan voor de volledigheid, juistheid of voortdurende actualiteit daarvan. We sluiten dan ook onze aansprakelijkheid voor enigerlei schade, van welke aard ook, die voortvloeit uit of in enig opzicht verband houdt met het gebruik van of de (on)bereikbaarheid daarvan.

Reviews, quotes, beweringen, meningen, geuit in de teksten, verhalen en beschreven gebeurtenissen, zijn die van de auteur en grootvader Petrus Meinderts Huizinga (1877-1958) en niet (noodzakelijkerwijs) die van de 'vertaler'. De vertaler kan op geen enkele manier verantwoordelijk worden gehouden voor de inhoud hiervan en is niet aansprakelijk voor enigerlei schade die daar mogelijk uit voortvloeit.

De vertaler kan er niet voor instaan dat de informatie geschikt is voor het doel waarvoor de informatie door u wordt geraadpleegd. Alle informatie, teksten, verhalen, gebeurtenissen die worden beschreven, belicht vanuit een historisch perspectief over de periode 1877 – 1940 waarin deze zich toen feitelijk afspeelden zijn zonder enige (impliciete) garantie of waarborg ten aanzien van hun deugdelijkheid, geschikt voor een bepaald doel of anderszins.

Bronnen derden

De vertaler is niet aansprakelijk voor de inhoud van sites waarnaar wordt gelinkt en/of de wijze waarop die sites omgaan met uw (persoons)gegevens. Lees hiervoor het privacy beleid, de disclaimer, de copyright notice en algemene voorwaarden, indien aanwezig, van de site die u bezoekt.

Wij hebben ons best gedaan om alle rechthebbenden met betrekking tot (foto-) materiaal te achterhalen. Eenieder die meent dat zijn/haar materiaal zonder voorafgaande toestemming hier is gebruikt, verzoeken wij om zich tot ons te wenden. Wij zijn niet aansprakelijk voor de inhoud van sites waarnaar wordt gelinkt en/of de wijze waarop die sites omgaan met uw (persoons)gegevens. Lees hiervoor het privacy beleid, de disclaimer, de copyright notice en algemene voorwaarden, indien aanwezig, van de site die u bezoekt.

Petrus Meinderts Huizinga

*Ik, Petrus
Meinderts
Huizinga, laat u
graag deelgenoot
zijn van mijn
levensbeschrijving
over de periode
1877 tot 1958.*

*Anders gezegd
'Van de wieg tot aan het graf'*

...Ik hoop hiermee aan Uw opdracht te hebben voldaan...

Berthoo Lammers

BRONNEN

Verder geraadpleegde bronnen:

www.allefriezen.nl

www.delpher.nl

www.tresoar.nl

Historisch Centrum Leeuwarden

Archief Sint Martinuskerk te Sneek, archivaris Quino Ringnalda

Overige niet nader gedefinieerde (regionale) informatieve websites betrekking hebbende op Blauhûs en Poppenwier waaraan historische data kon worden getoetst.

Berthoo Lammers

Kroniekschrijver, augustus 2024.

FOTO OMSLAG KRONIEKBOEK

Het gezin Huizinga voor de boerderij 'De Kië' te Greonterp, 1929.

Foto:

V.l.n.r.: Folkert, Marijke, Jel, Huite, pake Petrus Meinderts Huizinga, Meindert, Agaath, Piet, Johanna, beppe Johanna Lucas Sinnema, Hans, Lucas, Ida, Anna.

Op deze foto is het gezin compleet. Helaas sterft 'lytse Piet' drie jaar later na het maken van deze foto (1932).

Foto bron: 7 x 5 cm originele foto in familiebezit kroniekschrijver.

Woord vooraf Verantwoording van de schrijver

Het was tijdens de neven- en nichtendag op zondag 10 september 2017 op de boerderij van Meindert Huizinga (zoon van Huite Huizinga, kleinzoon van Petrus Meinderts Huizinga, onze ‘pake Piet’) aan de Klutenweg te Creil (Noordoostpolder), dat de gedachte bij mij opkwam om de verzamelde werken van Petrus Meinderts Huizinga te vertalen en te bewerken en die te bundelen naar een leesbare kroniek.

Onze grootvader Petrus Meinderts Huizinga is geboren in 1877 te Poppingawier, thans Poppenwier en heeft zijn leven met een terugblik vanaf zijn vijfde jaar verhalenderwijs beschreven. Vanuit de “Friesche” taal is hij erin geslaagd een weergave te schetsen van het beeld uit die tijd: het Friese boeren- en plattelandsleven.

De verhalen zijn handgeschreven, van oorsprong in schuinschrift opgesteld en deels in het Fries en Oudnederlands opgetekend waarbij opgemerkt dient te worden dat het enige vaardigheid vergde

om het tot een vlot, begrijpend en leesbaar Nederlands te herschrijven.

Ik heb daarom de vrijheid genomen de dialogen te completeren en te redigeren zonder afbreuk te doen aan de kracht, originaliteit en authenticiteit van de bronteksten. Daarbij gebruikmakend van het Oudfries-Nederlands en het Oudnederlands woordenboek, Instituut voor de Nederlandse Taal en historische woordenboeken Nederlands en Fries.

Als team menen we erin geslaagd te zijn een goed beeld te hebben geschetst van een indrukwekkende levensperiode van het geslacht Huizinga. Het is informatief voor het nageslacht Huizinga en geïnteresseerden die historische kennis hebben van de dorpen Poppenwier (Poppingawier) en Greonterp. Uiteraard spreken we de wens uit dat het ook voor andere lezers interessant is.

*Berthoo Lammers
Kroniekteam ‘Geslacht Huizinga’.*

Verantwoording bronmateriaal

Ten principale bestaat er één bronboek. Hierin is door de steller, Petrus Meinderts Huizinga ('pake Piet'), zijn levensverhaal deels in het Nederlands, grotendeels in het Fries, maar ook deels fonetisch beschreven. Gebruikmakend van dit ene bronboek heeft 'pake Piet' daaruit drie losse delen samengesteld die hij aan zijn dochters vergeven heeft.

Zijn zoons hebben allen één deel mogen ontvangen dat als een beknopt vertaalde samenvatting kan worden gezien van het, in het Fries geschreven, bronboek.

De delen zijn door mijn grootvader enkele malen ook herschreven naar één enkele samenvatting. Afhankelijk aan wie van zijn kinderen hij een dergelijk deel deed toekomen muteerde hij inhoudelijk enkele passages.

Van de oorspronkelijke feitelijke historische verhalen en daaraan toe te kennen waarde is, voor zover ik dat kan beoordelen, 90 procent als basis terug te vinden in het bronboek.

Mijn moeder - Agatha Huizinga (* 1924 - 2012 †) - heeft destijds de beschikking gekregen over drie complete delen en die hebben dan ook als uitgangspunt voor deze kroniek gediend.

Daarnaast zijn er drie (dag)boeken die de oorlogsjaren beschrijven en die **niet** betrokken zijn bij dit project.

De kroniek schetst in feite een historische weergave van het familieleven tussen 1877 en 1891 te Poppenwier (begin- en jeugdijaren), 1891-1940 te Blauhûs (arbeidzame leven) en 1940-1958 te Leeuwarden (laatste levensperiode).

De beschrijvingen zijn, waar mogelijk, chronologisch opgesteld. Incidentele ingevingen en gebeurtenissen, die de waan en het moment van de dag bepaalden, zijn op diverse plekken in een andere tijdsperiode in- en tussengevoegd. Ik heb gemeend deze 'invoegingen' waar mogelijk naar een addendum te verplaatsen om geen afbreuk te doen aan de tijdspanne die op dat moment werd beschreven. Dat maakt het voor de kroniekschrijver niet eenvoudig, maar al deze mutaties zijn vooraf overgelegd en besproken met het team. Er zijn soms 'vakjes' met een jaartal in de kroniek opgenomen die een bepaalde periode duiden.

We menen hiermede de geschiedenis van het geslacht Huizinga te hebben beschreven met als primair doel anderen deelgenoot te laten zijn van een periode over het Friese plattelandleven en als tweede doel deze familiehistorie te kunnen overdragen aan onze kinderen en kleinkinderen.

Berthoo Lammers

"Wie zijn geschiedenis niet kent, zal zijn toekomst niet begrijpen."

~ 1760... Wat voorafging en verder... ~

Zover was na te gaan zijn de eerste tastbare fysieke en feitelijke geschriften ten aanzien van de Huizinga's pas vanaf 1788 beschikbaar.

Voorafgaand aan dat jaartal is wel de oorspronkelijke bloedlijn te herleiden, echter verder terug dan het jaar 1580 is vooralsnog niet mogelijk gebleken. Het geslacht Huizinga vindt zijn oorsprong in Terzool. Met de wetenschap die er nu is komen we tot onderstaande opsomming van generaties voorvaderen.

Rienck Hettes (Terzool 1580–Terzool 1634)
Joannes Rienckx (Terzool 1610–Terzool 1669)
Hoyte Joannes (Terzool 1640–Terzool ??)
Rienck Hoites (Terzool 1685–Poppenwier 1745)
Hoite Rienckx (Terzool 1722–Leeuwarden 1780)
Meindert Hoytes (Redhuzum 1760–Lekkuum 1837)
Hoites Meinderts (Lekkuum 1802–Huizum 1855)
Meindert Hoites (De Hem 1829–Greonterp 1917)
Petrus Meinderts (Poppenwier 1877–Leeuwarden 1958)

(L) Lekkuum: 'Sjoerdsmastate' – eind 1932

(Foto bron: Berthoo Lammers met toestemming bewoners)

De tegenwoordige boerderij 'Sjoerdsmastate' lijkt in niets op haar voorgangster, een negentiende-eeuwse 'kop-halsromp' die in de zomer van 1932 in vlammen opging. Uiteindelijk wist men alleen het woongedeelte te behouden. De verwoeste boerderij was eigendom van het Sint Anthony Gasthuis te Leeuwarden. Spoedig na de brand kwam het bestuur in buitengewone vergadering bijeen en werd besloten de boerderij 'andersom' snel te herbouwen, zodat het vee in de winter weer onderdak zou hebben. In 1531 werd het Heilig Sacramentsgilde te Leeuwarden opgeheven en gingen alle bezittingen over op het Sint Anthony Gasthuis.

'De Sjoerdsmastate' met 65 pondematen bijbehorend land (1 pondemaat = 0,3678 ha) werd in het vervolg verhuurd door het gasthuisbestuur.

Donkere jaren op de 'Sjoerdsmastate'.

Op de 'Sjoerdsmastate' boerde Meindert Hoites buitengewoon goed. Hij bleek zelfs binnen afzienbare tijd in staat te zijn om naast een boerderij in Huizum één van de vijf 'De Hem' boerderijen tussen Goutum en Wirdum te bemachtigen. Zijn eerste vrouw, Albertje Tjeerds, sterft op 25-jarige leeftijd in 1790 te Lekkuum. Niet lang nadat ze zich op de Sjoerdsmastate hadden gevestigd.

Meindert Hoites blijft kinderloos achter, maar hetzelfde jaar trouwt hij met Marijke Douwes Ijsselmuiden. (*14-12-1762 - 21-08-1822+). Uit dit huwelijk komen 8 kinderen voort, waaronder Hoite Meinderts die de Huizinga lijn voortzet. Hij werd geboren in 1802. Financieel hadden zij geen zorgen, voor die tijd waren ze kapitaalkrachtig.

Toch hebben deze mensen onoverkomelijk veel verdriet gekend, door ziekten en door het op jeugdige leeftijd overlijden van hun kinderen.

(R) Lekkuum: 'Sjoerdsmastate' – voor de brand in 1923

(Foto bron: "Boerderijen van het Leeuwarder Sint Anthony Gasthuis (1400-1950)"

Naar Poppenwier

In 1866 verhuisde Meindert Hoites naar de boerderij te Poppenwier waar pake Piet tien jaar later, in 1877, geboren werd. Pake Piet heeft zijn opa Hoite Meinderts dus niet gekend.

Ten tijde van dit schrijven blijken er nog drie van de vijf oude 'De Hem' boerderijen te bestaan. De boerderij van Hoite Meinderts op 'de Hem' locatie is al lang geleden verloren gegaan. Meindert Hoites sticht in Poppenwier zijn gezin. Zes kinderen worden er geboren.

Uiteindelijk verhuizen ze op 12 mei 1891 naar de boerderij 'De Kië' in Greonterp waar hun arbeidzame leven echt begon.

Het is daar waar pake Piet veel over beschrijft. Pake Piet gaat samen met zijn ouders, broer Huite en zus Anna naar 'De Kië' te Blauhûs.

In mei 1940 worden ze, na 50 jaar geboerd te hebben op 'De Kië', door 'de kerk' gedwongen te vertrekken. Ze gaan naar een kleine woning aan de Tijnjedijk te Leeuwarden. Dat was tijdelijk en korte tijd later gaan ze naar de Ludolf Bakhuizenstraat in Leeuwarden. Hun arbeidzame leven werd abrupt afgebroken doordat ze van het kerkbestuur van Sneek | Blauhûs geen nieuw huurcontract kregen aangeboden voor 'De Kië', de boerderij die ze huurden van datzelfde bestuur en dat hen dwong te vertrekken.

Tot zover een kort relaas...

Locatie 'De Hem' boven Wirdum

Het enige wat nog rest is een oude zadeldakschuur op de betreffende locatie. Het is vreemd te ervaren dat het een plek is waar de Huizinga's hebben geboerd en gewoond. In 1866 verhuist Meindert Hoites Huizinga van deze plek naar een boerderij in Poppenwier waarop zijn broer Douwe Meinderts Huizinga boerde.

Locatie: Wergeasterdyk boven Wirdum op de weg naar Goutum.

Foto Links: Schotanus atlas, de 5 'De Hem' boerderijen.

Foto rechts: 2024 | de oude Hem locatie.

© Berthoo Lammers

HUIZINGA - REGISTRATIE NAAM -

Een bijzonder document, de vastlegging van de naam 'Huizinga'. De naam werd door Meindert Hoites, vastgelegd in het Arrondissement Leeuwarden op 30 december 1811.

Voor ons Maire der Gemeente *Leek* Canton Leeuwarden N°. 2, Arrondissement Leeuwarden, Departement, Vriesland, gecompareerd zijnde *Meindert Hoites* wonende te *Leek* heeft dezelve verklaard, dat hij aanneemt de naam van *Huizinga* voor familie naam. *Dat hij heeft volgende kinderen*
Tante ouid 10 jaren, Fryntje ouid 16 jaren
Orients ouid 15 jaren, Antje ouid 12 jaren
Hoite ouid 9 jaren, Jeltje ouid 7 jaren

En heeft dezen met ons vertekend
den *30 December 1811*

De Comparant verklaarde niet te kunnen schrijven

Familienaam verplicht.

Pas toen de burgerlijke stand in 1811 in heel Nederland was ingevoerd werd de familienaam voor iedereen officieel vastgelegd. Personen die nog geen familienaam hadden, moesten er van keizer Napoleon een aannemen en laten vastleggen. Dat gebeurde in zogenoemde 'registers van naamsaanneming', die soms bewaard zijn. In 1811 werd het dragen van een familienaam verplicht en moest elk gezinshoofd de gekozen naam op het gemeentehuis laten registreren. Dat was het moment dat de naam **Meindert Hoytes** werd vastgelegd als **Meindert Hoites Huizinga**.

DEEL I

(verwijzing dagboek blz 1 – 194)

*Foto: Grootvader Petrus Meinderts Huizinga op 28-jarige leeftijd.
Schrijver van het levensverhaal, dagboeken en gebeurtenissen.*

*Poppenwier: * 27 juli 1877 – Leeuwarden, 10 oktober 1958 †*

Kaart van de omgeving Blauwhuis

Proloog

De kinderen van Petrus Meinderts Huizinga en Johanna Lucas Sinnema

*V.l.n.r.: Jel, Hans, Anna, Folkert, Huite, Lucas, Iet, Meindert, Marijke en Johanna.
Piet en Agaath zijn dan nog niet geboren. Het gezin van Petrus Meinderts Huizinga en Johanna Lucas Sinnema
bestond uit twaalf kinderen.*

*Foto: De foto moet in 1921 gemaakt zijn op "De Kië" te Greonterp | Blauhûs.
Familiebezit Huizinga.*

Waar het leven van Petrus Meinderts Huizinga begon...

27 – 7 – 1877

'De pleats' van Meindert Hoites Huizinga te Poppingawier (Thans Poppenwier).

Poppingawier zelf werd in 1401 als Popengwere vermeld, in 1446 tho Poppingawyr, in 1505 als Poppingawyer en in 1579 als Poppingwier. De plaatsnaam verwijst naar een opgeworpen hoogte voor bewoning (wier), bewoond door de familie Poppinga. In 1989 werd de officiële naam gewijzigd in het Friestalige Poppenwier.

Hier werd Petrus Meinderts Huizinga op 7 juni 1877 geboren.

De boerderij van wijlen Meindert Hoites Huizinga (overgrootvader) zoals deze er thans uitziet.

Links: een in de jaren '60 aangebouwd nieuw woonhuisgedeelte.

De boerderij beschikte over 58½ pondemaat grond. Pondemaat is een oude Friese opperolaktmaat, ca 1/3 hectare.

Als ik dagelijks de couranten en dagbladen doorlees, dan kom ik vaak verhalen tegen over mensen die wat te vertellen hebben. Bijvoorbeeld over de laatste vijftig jaar van hun bestaan of, zij het in mindere mate, een levensverhaal van iemand die vijftig jaar van zijn herinneringen aan het papier wenste toe te vertrouwen. Dergelijke verhalen hebben mij doen besluiten een beschrijving te geven over de periode van mijn eigen jeugd. Een periode die begon in 1877 en doorliep tot 1957. Ik kan niet anders concluderen dan dat er ongelooflijk veel gebeurd is in die tussenliggende periode. Als ik terugga naar de eerste herinneringen die ik heb, ik praat dan over de periode vanaf mijn vijfde jaar, dan kan ik maar één conclusie trekken: wat kan een mens ongelooflijk veel meemaken in zijn leven. Zeker in het geval dat ik de hoge leeftijd van eenentachtig jaren heb mogen bereiken. Neem bijvoorbeeld de humoristische kant van het leven, maar ook de zakelijke kant en vooral niet te vergeten... de kerkelijke zijde. Ik heb gemeend al deze ervaringen gedurende mijn gehele leven aan het papier toe te vertrouwen.

Laat ik beginnen met eerst het een en ander over mijn dorp Poppenwier¹ te schrijven. Het is het dorp waar ik geboren ben en mijn schooljaren heb doorgebracht. Poppenwier is geen grote plaats. Het is meer een gehuchtje dat ontstaan is in de vroege middeleeuwen. Het is centraal gelegen in Friesland, niet ver boven Sneek en wordt omsloten door water. Ik kan mij, terwijl ik dit allemaal zo opschrijf, nog herinneren dat er de laatste jaren nauwelijks nog een huis is bijgebouwd. Wat dat aangaat heeft het dorp geringe verandering ondergaan in vergelijking tot mijn schooltijd zeventig jaar geleden. Zogenaamde 'burgerhuizen' waren er spaarzaam. Daarentegen waren er wel veel arbeiderswoningen. Ik vond het een typisch karakteristiek Fries dorpje.

Als je het dorp binnenreed, kwam je direct een vrij grote herberg tegen. In die herberg was tevens de enige bakkerij van het dorp gehuisvest. Deze bakker

¹ Poppenwier (voorheen: Poppingawier) is een klein dorp in de gemeente Súdwest-Fryslân. Tot 1 januari 2014 maakte het deel uit van de opgeheven gemeente Boarnsterhim. Het dorp met een kleine 180 inwoners ligt tussen Irnsum (Jirnsum) en Deersum (Deersum) aan de Sneeker Oudvaart.

² Terzool (officieel Fries: Tersoal) is een dorp in de gemeente Súdwest-Fryslân. Tot 1 januari 2014 maakte het

kon zijn ambacht uitoefenen omdat het dorp destijds nog enige honderden inwoners had. De mensen in en rondom Poppenwier leefden betrekkelijk eenvoudig, misschien is de term sober meer een woord wat van toepassing is. Wel vond ik het kenmerkend dat er geen wezenlijk verschil van levensstandaard was tussen de mensen onderling. Dat kwam waarschijnlijk doordat het leek alsof er geen echt geloofs- of standsverschil was.

Er woonden vroeger, toen ik vijf jaar was, maar zes rooms-katholieke boerengezinnen in Poppenwier terwijl op het moment dat ik dit verhaal opschrijf er nog maar één rooms-katholiek boerengezin over is en dat is op de boerderij waar ik vroeger geboren ben. Het was al een tamelijk oude boerderij, gelegen aan het einde van het dorp richting Terzool². Ik kan het mij nog goed herinneren, dat de boerderij een groot 'voorhuis' had. Vanuit daar kon je toen het gehele dorp inkijken. Het woongedeelte had een donkere uitstraling. Ook de overige woonvertrekken waren sober en lieten zo weinig licht binnen dat de zon er nooit scheen. Als je daar door de ramen naar buiten keek, zag je uit op de buitenmuren van de arbeiderswoningen die er dicht tegenaan stonden. Door het dorp liep een grote weg, de straatweg. Deze ging, als men het dorp uit reed, weer over in een grindweg.

Om het actieve kerkelijk leven in Poppenwier te continueren, werd er destijds een dominee aangesteld. Dominee Koning. Hij beschikte in ons dorp over een prachtig huis met veel ruimte. Daarnaast had deze woning een grote tuin met goede vruchtdragende fruitbomen. Alles is nog gelijk gebleven, ware het niet dat de woning is opgesplitst in twee delen. In beide delen wonen nu huisgezinnen waarbij in een daarvan een melkerij gevestigd was.

Ook was er in Poppenwier een aardig kerkje met een buitengewoon mooi aangelegd en onderhouden kerkhof.

deel uit van de opgeheven gemeente Boarnsterhim. Het dorp telt 359 inwoners. Het dorp ligt aan de Sneeker Oudvaart tussen Poppenwier en Sijbrandaburen. Tot de gemeentelijke herindeling in 1984 maakte Terzool deel uit van de voormalige gemeente Rauwerderhem, genoemd naar een van de Friese Hempolders van de oude Middelsee. Sinds 1989 is de officiële naam het Friestalige Tersoal.

Om de veertien dagen kwam de dominee uit het nabij gelegen Deersum, zo'n drie kilometer verderop, om de dienst voor te gaan. Dan was er in het dorp ook nog een enkele school die op het moment dat ik dit opschrijf niet meer als school in gebruik is.

Tot zover een eerste beschrijving van mijn leefomgeving. Gaandeweg in dit boek heb ik de overige plaatsen genoemd in de korte verhalen die ik beschreven heb.

Het steegje welke eindigt vlak voor het verloren gegane woonhuis van de boerderij.

Rechts aan het einde van het pad, bevindt zich de hervormde kerk welke pal tegen het voormalige woongedeelte gesitueerd was.

Ik ben geboren op 27 juli 1877 in een echt godsdienstig en Fries gezin. Mijn beide ouders waren Friezen. Mijn vader heette Meindert Hoites Huizinga en mijn moeder Johanna Pieters Franzen. Beiden kwamen uit een boerengezin en zijn opgegroeid met het boerenleven.

1877, mijn eerste jeugd- en schooljaren.

Alhoewel je bij de achternaam van mijn moeder zou kunnen bedenken dat ze van oorsprong geen echte Friezin was, is het tegendeel het geval. Haar ouders hadden ooit een timmermansbedrijf in Leeuwarden, maar ze zijn helaas beiden jong gestorven. Haar vader Pieter Wytzes Franzen werd maar 59 jaar oud en haar moeder 55 jaar. Op 12-jarige leeftijd kwam mijn moeder al op een boerenbedrijf terecht en daar is ze tot haar dood toe, ze werd maar 62 jaar oud, gebleven. Haar hele leven heeft ze de vrijheid van het boerenbedrijf, weliswaar in een armoedige tijd, mogen ervaren.

Helaas overleed mijn moeder vrij plotseling. Uiteraard ben ik altijd op de boerderij gebleven en daar ook opgegroeid. Van mijn eerste levensjaren ben ik mij weinig bewust, sterker nog...die zijn mij vanzelfsprekend geheel onbekend, maar vanaf mijn vierde, vijfde levensjaar kan ik mij nog wel enige gebeurtenissen herinneren.

Als mijn moeder mij zaterdags na het wassen een schoon hemdje aandeed, dan schaterden we beiden van het lachen. Mijn moeder was een vrouw die vreselijk kon lachen. Daar beleefde ik als kind veel plezier aan.

In die tijd noemde ze mij 'het mannetje van zeven jaren', alhoewel ik die leeftijd toen nog niet bereikt had. Gezien mijn postuur was ik in die tijd al wel een hele kerel. al zeg ik het zelf.

Overgrootvader Meindert Hoites Huizinga met kleinkind Meindert Huite Huizinga (*1914-1991+)

** 23 okt 1829 Wirdum (De Hem), Friesland
† 8 mrt 1917 (op de leeftijd van 87 jr.) 'De Kië', Greonterp*

Gehuwd met overgrootmoeder Johanna Pieters Franzen

** 24 mei 1840 Leeuwarden, Fr, Nederland
† 21 nov 1903 (op de leeftijd van 63 jr.) Greonterp*

Bron: foto familiebezit Huizinga

Grootvader Petrus Meinderts Huizinga

** 27 juli 1877 Poppingawier
† 10 oktober 1958 Leeuwarden*

Bron: Familiebezit /nalatenschap verwanten Huizinga.

Grootmoeder Johanna Lucas Sinnema

** 18 juni 1881 Wergea
† 24 juli 1969, op 88-jarige leeftijd te
Leeuwarden.*

Ik zal trachten om mijn levensgeschiedenis te beschrijven. Mocht er desondanks iets van bedenkelijke aard in staan of wat eigenlijk niet door de beugel kan, vergeef het mij dan, want ook mijn hoge leeftijd brengt het nodige ongemak met zich mee. Maar ik ben er nu eenmaal aan begonnen en mijn taak is dan ook te zorgen dat er een einde aan mijn verhaal komt.

***Komst vader en moeder naar boerderij te
Poppenwier.***

Mijn vader en moeder kwamen op 2 mei 1866 in Poppenwier op een boerderij, nummer 16 te wonen. Voor hun trouwen hebben ze nog een jaar in Huizum gewoond. Van oorsprong kwamen ze beiden van een veehoudersbedrijf. Het leven was er zwaar en armoede voerde veelal de boventoon.

Nog geen jaar nadat mijn ouders getrouwd waren kwam het eerste kind al ter wereld. Een meisje...Anna. Het was 19 mei 1866.

Het is overigens wel aardig om te vermelden dat Anna het tweede kindje was dat gedoopt werd in de nieuwe rooms-katholieke kerk te Irnsum. Het eerste kindje dat er gedoopt werd, heette Feikje Andringa. Haar vader was net boer-af op de 'Ronde Schoorsteen' onder Roordahuizum. Omdat zij ook geen andere mogelijkheid hadden dan in Irnsum naar de kerk te gaan, vielen zij daardoor dus onder die parochie. Jemisse Andringa heeft het trieste lot getroffen dat hij daar als veehouder arm is gebleven. Toen hij uiteindelijk de boerderij diende te verlaten is hij bij zijn zoon Tjitte ingetrokken.

Tjitte had een goed draaiende bakkerij in Blauhûs en op die wijze kon hij zijn beide ouders net zo lang onderhouden totdat de dood een einde maakte aan hun leven. Beiden liggen begraven op het rooms-katholieke kerkhof in Blauhûs. Wel is het een feit dat de beide ouders van Tjitte op die manier - mede door toedoen van hun zoon - toch nog een mooie oude dag hebben gehad.

In de eerste jaren van onze eigen huishouding op de boerderij werd het steeds drukker. Door de jaren heen kregen mijn ouders zes kinderen. De samenstelling van ons gezin was keurig verdeeld, drie jongens en drie meisjes. Desondanks was het een gegeven dat mijn vader en moeder op de boerderij in Poppenwier ongelukkig waren. De eerste twee kinderen groeiden qua gezondheid goed op. Anna, de eerste en geboren op 19 mei 1866 en Akke, de tweede en geboren op 27 maart 1868. Beiden deden het goed, maar toen het derde kindje een halfjaar oud was stierf het. We wisten niet waaraan.

Het jaar erop kreeg het driejarige kindje de griep. Het zat bij mijn vader op schoot en kreeg plotseling vanuit het niets, zomaar een toeval en stierf, hoe dramatisch ook, in de armen van mijn vader. Niet lang daarna meldde zich een nieuwe spruit in het gezin. Het was de vierde, een jongen. Hij kreeg de naam Huite mee. En toen kwam een vijfde kind: een jongetje dat dood werd geboren... Daarna werd ik geboren, op 27 juli 1877, als zesde en jongste kind. Ik scheelde elf jaar met de oudste en zes jaar met mijn broer Huite. De beide meisjes die gestorven zijn liggen op het kerkhof te Irnsum. De kleine doodgeboren jongen ligt op het kerkhof in Poppenwier. In de regel was het doodgeboren kindje een 'zij'. Ik weet het nog goed, als we uit het raam van onze boerderij keken dan zagen we uit op het kerkhof. Ons huis en het naastgelegen kerkhof werden namelijk alleen maar gescheiden door een simpele haag en, zoals ik al eerder beschreef, een aantal vruchtbomen die nog net op het erf stonden van onze boerderij. Ik heb mijn moeder vaak de vraag gesteld... 'Hoe is dat jongetje doodgegaan mem?' Mijn moeder wilde daar nooit een antwoord op geven. Wat we ook probeerden, ze wilde er nooit meer over praten.

Mijn vader en moeder waren trots dat ze op de boerderij in Poppenwier konden wonen. Het was weliswaar niet een extreem grote boerderij, maar er zat wel 58½ pondemaat³ heel goede grond bij. Mijn vader heeft later van de hervormde kerk te Poppenwier zelfs nog 5 pondemaat land erbij gehuurd.

³ De pondemaat is een oude Friese vlaktemaat. In 1813 werd de pondemaat uniform vastgesteld op 36,74 are. Traditioneel werd in deze maat de oppervlakte van

De boerderij – de Helling – staat op de kruising van de Bangafeart en Altfear. Hier stonden mannen van Poppingawier te wachten om het veenschip naar de haven van Poppingawier te trekken.

De 'helling' kan ook duiden op een boerderij/scheepswerf.

De woonboerderij - ook wel huizinge⁴ genoemd - en het kerkhof lagen midden in het dorp.

Mijn eerste schooltijd.

Zoals ik al zei, mijn schooljaren heb ik op een lagere school in Poppenwier doorgebracht. Ik kan wel stellen dat het de mooiste jaren van mijn leven zijn geweest. Natuurlijk besef je dat niet als je ze doormaakt maar wel als ik zo aan het einde van mijn leven terugkijk op die periode. Het was een betrekkelijk onbezorgde jeugd en het was een prachtige tijd.

Ik kan mij de schoolperiode nog redelijk goed herinneren, we hadden een meester en een juffrouw. In de Friese volksmond werd zij destijds ook wel 'juffer' genoemd. Dat mens was voor haar leerlingen buitengewoon streng, kortaangebonden, maar rechtvaardig. Beiden verzorgden ze voor de hele school het onderwijs en hadden elk zo'n veertig kinderen in de klas.

stukken land uitgedrukt. Voor 1813 was er enige variatie naar de streek en soms naar de plaats.

⁴Huizinge: Aanzienlijk woonhuis.

In het jaar Een duizend acht honderd en zeventig, den *negenden*
dag der maand *February* zijn voor ons ondergeteekende,
 Ambtenaar van den Burgerlijken Stand der Gemeente Rauwerderhem, Provincie Fries-
 land, gecompareerd: *Cine Hubert Kingma*
 oud *zestien* jaren, van beroep *huurper*
 wonende te *Poppinganen* en *Willelm Pieter Vloeten*
Willelmoeten, ondacht en vijftien jaren, van beroep
luisen van de coortiedine wonende te *Poppinganen*
 welke ons verklaard hebben, dat *Akke Meinderts Huizinga*
 oud *zesse en twintig* maanden, geboren in *1868*
 nend. te *Poppinganen*, enghed in zende be-
 roep *dochter van Meindert Huizinga en Johanna*
Wandien, willelmoeten, boersent, wonende te
Poppinganen op den *negenden* der maand *February*
 des *voorniddag* ten *acht* ure, te *Poppinganen* *Willelmoeten*
 is overleden; en hebben wij deze Acte aan de aangevers voorgelezen, en mit hen
geteekend
C. H. Kingma
W. P. Hoeven

De overlijdensakte van Akke Meinderts Huizinga (* 1868 – 1870 †).
 Dochter van Meindert Hoites Huizinga, en zus van 'pake Piet'.
 Bron: www.Allefriezen.nl

De kleinste kinderen vielen onder het beheer van de juffer. Een zogenaamde 'bewaarschool'⁵ was er in die tijd nog niet. Dat was ook de reden dat mijn ouders mij pas op vijfjarige leeftijd naar school stuurden. En jawel hoor, ik kwam bij 'de juffer' in de klas. Dat was een goed mens, maar ze had een nadeel. Ze was, naast hetgeen ik al over haar schreef, ook nog eens zo lelijk als de nacht. Ik kan mij niet aan de indruk onttrekken dat dat feit mijn hele leven toetsbaar is geweest.

De lelijkste mensen, excuseer me, waren veelal wel de aardigste mensen. Mijn ervaring is dat de knapste portretten te veel aan hun schoonheid denken, ik doel dan op het gelaat. Voor mij staat het buiten discussie dat dit ook nog eens de meest eigenwijze personages zijn.

Ten tijde dat ik mijn jeugd daar doorgebracht heb woonden er in Poppenwier zo'n 350 mensen. Zoals gezegd, een klein dorp, maar er kwamen veel

⁵ De bewaarschool is de voorloper van wat men in Nederland en België halverwege de 20e eeuw kleuterschool gaat noemen. De Nederlandse kleuter-

onderwijswet werd in december 1955 ingevoerd. De bewaarschool was bedoeld voor kinderen van ongeveer 3 tot 6 jaar.

kinderen uit de gehuchtjes Mishorne en Harseburen uit de nabije omgeving bij ons op school. Er waren in mijn tijd grote huishoudingen. Dat is een aanzienlijk verschil met de huidige tijd. Tegenwoordig mag een huishouding vooral niet te veel kinderen hebben want dan is het allemaal al snel te druk. Tsja, en met zo'n leven gaat de schoonheid van moeder er al gauw af. De mensen blijven de natuur ook maar tegenwerken. Ik vraag mij daarom ook af... 'Waarom eigenlijk? Zijn er dan zo veel vreselijke ziekten op dit moment? Ik begrijp het niet. Waarom kiezen mensen toch voor een echtscheiding of overspel in het huwelijk?'

Voor zover ik mij kan herinneren, hadden vroegere huishoudingen soms wel twaalf tot veertien kinderen. Nu is zo'n aantal ook niet te wensen, maar een paar kinderen en dan nog in de bloei van je leven gaat toch ook niet altijd zoals je het eigenlijk zou wensen.

Er was eens een arme visser die bij ons in het dorp woonde. Minze van der Ven heette de man. Hij woonde met een tamelijk groot gezin in een klein scheepje. Hij deed niets anders dan de hele dag varen en verdiende er goed zijn brood mee. Zo veel dat hij net genoeg had om rond te kunnen komen en zijn veertien kinderen en zijn vrouw te kunnen onderhouden. Zijn kinderen gingen vaak met mij mee naar school. De helft van het kroost was altijd goed te herkennen.

Scheiding van de school in Poppingawier.

Die hadden van zulke kleine oogjes. Het leek wel alsof het bovenste ooglid lam was. De andere helft van het kroost keek normaal uit de ogen. De vader van die kinderen had vanzelfsprekend ook van die kleine oogjes.

Zo af en toe kwam ik ze op latere leeftijd nog wel eens tegen. Tenslotte waren ze makkelijk te herkennen. Toen ik zelf nog kind was kon ik zulke oogjes niet zo waarderen, maar naarmate je ouder werd had het wel iets beschamends. Wat is dat dan een gebrek aan schoonheid.

Ook hadden wij in het dorp een turfschipper, Hendrik Zwierstra. Hij had dertien kinderen en voer in een klein scheepje van veertien ton.

Daarmee moest hij zijn brood verdienen. Wel kwam hij bij mijn vader en moeder in de zomer in de hooiing⁶. Er waren nog wel meer grote huishoudingen. Wat een verschil met de tegenwoordige tijd. In ons dorp is inmiddels de mooie lagere school die in 1876 werd gebouwd, maar niet meer werd gebruikt, opgeheven en verkocht. Het gebouw doet nu dienst als een opslag- en voorraadgebouw voor brandstoffen en veevoeders.

Daar waar wij als kind in een lokaal les kregen, wordt er nu gehandeld. Vroeger behoefden mijn ouders geen schoolgeld te betalen. Daarbij kwam ook dat er geen leerplicht was in die tijd. Met andere woorden, je kon naar school gaan wanneer je dat zelf wilde. Ik zat toen op de Staatsschool, andere scholen die volgens het geloof les gaven waren er nog niet. Uiteindelijk kon de gemeente het onderwijzend personeel niet meer betalen, want als er geen inkomsten kwamen in de vorm van schoolgeld dan hield het natuurlijk al snel op met lesgeven. Het onvermijdelijke gebeurde. Er kwamen nog nauwelijks kinderen naar de school, hetgeen voor de gemeenteraad aanleiding was om de school te verkopen. Degenen die overbleven werden verdeeld in twee groepen. De ene groep ging naar Rauwerd en de andere naar Terzool. Beide scholen lagen op loopafstand 1,9 kilometer van het dorp Poppenwier.

Enkele jaren geleden ben ik nog in Poppenwier geweest. Er was net een kermis gaande. Ik zei toen tegen Tjitse, mijn kameraad...nou ja mijn kameraad...het was eigenlijk de kameraad van mijn broer Huite, maar ja mijn broer was dood, op 37-jarige leeftijd overleden en zodoende zocht ik Tjitse maar eens op in Poppenwier. Ik zei tegen hem: 'Waar zijn nu al die kinderen gebleven?'

'Die zijn hier niet meer!'

'En nu is het ook nog kermis?'

Ik heb op z'n hoogst twee kinderen gezien. De draaimolen stond - alleen - midden in mijn vroegere dorp. Verlaten! De eigenaar stond erbij te treuren en dat op een namiddag tegen een uur of vier, vijf. Niets meer! Het plein was leeg. Helemaal niets viel er te beleven. Geen kind meer te bekennen en ook de andere kramen waren reeds vertrokken.

⁶ Hooiing: oud-Hollands/Friese term om de 'hooitijd' mee aan te duiden.